

Information till dig som verksamhetsansvarig, föreståndare och personal på HVB för vuxna med anledning av covid-19

Den här informationen riktar sig i första hand till föreståndare och verksamhetsansvariga på HVB för vuxna, men även de som arbetar inom verksamheten kan ha nytta av informationen.

Här finner du allmän information om vad ett HVB kan göra för att förhindra smittspridning. Vidare finns allmän information om hur HVB kan agera om någon på hemmet är smittad och vad det innebär att covid-19 är en allmän och samhällsfarlig sjukdom. Det finns även hänvisningar till var du kan hitta information om basal hygien, riskgrupper och anpassad information om covid-19 som riktar sig till personer med syn-, hörsel- eller kognitiva svårigheter eller de som inte har svenska som förstaspråk. Du kan även klicka dig vidare till webbaserade utbildningar som riktar sig till personal som arbetar med riskgrupper.

Vad din verksamhet kan göra för att hindra smittspridningen

Bestämmelser om var och ens ansvar att medverka till att förhindra smittspridning av smittsamma sjukdomar och skyldighet att vidta de åtgärder som krävs för att skydda andra mot smittrisk finns i 2 kap. 1 och 2 §§ smittskyddslagen (2004:168), SmL. Alla har ett ansvar att förhindra spridning av covid-19 och bör därför undvika trängsel och hålla avstånd.

Därutöver ska alla verksamheter utifrån rekommendationer från Folkhälsomyndigheten och smittskyddsläkare säkerställa att de vidtar lämpliga åtgärder för att undvika smittspridning av covid-19. Folkhälsomyndigheten har utfärdat föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2020:12) om allas ansvar att förhindra smitta av covid-19 m.m. De allmänna råden gäller fram till den 31 december 2020. Du hittar författningen i sin helhet här: https://www.folkhalsomyndigheten.se/globalassets/publicerat-material/foreskrifter/konsoliderade/hslf-fs_2020_12.pdf. Här kan du ladda ner en affisch med en sammanfattning av de allmänna råden som riktar sig till verksamheter: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/a/allmanna-rad-for-verksamheter-en-sammanfattning/>

God hygien för alla minskar smittspridning

Tvätta händerna ofta med tvål och varmt vatten, minst 20 sekunder. Handsprit med minst 60 % alkohol kan vara ett alternativ när du inte har möjlighet till handtvätt. Hosta och nys i armvecket eller i en pappersnäsduk som du slänger och därefter tvättar händerna. Undvik att röra ögon, näsa och mun.

Basala hygienrutiner

Den erfarenhet som nu finns om covid-19 visar att det är viktigt att vård och omsorg följer det som kallas basala hygienrutiner och de rutiner som sedan länge finns för att förhindra dropp- och kontaktsmitta. Reglerna om basal hygien gäller inte för den som arbetar på ett HVB, men inget hindrar att man använder de delar som är relevanta för att minska smittspridning även på ett HVB. Krav på god kvalitet, där exempelvis rutiner för att förebygga smittspridning kan ingå, gäller däremot även för ett HVB.

Film: Så tvättar du händerna (1177.se) <https://www.1177.se/Stockholm/liv--halsa/sunda-vanor/sa-har-tvattar-du-handerna/>

Du kan läsa mer om basala hygienrutiner här <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/dokument-webb/ovrigt/stod-i-arbetet-med-basala-hygienrutiner-covid19.pdf>

Kostnadsfria webbaserade kurser

Socialstyrelsen har även tagit fram kostnadsfria webbaserade kurser för personal som arbetar med riskgrupper. De riktar sig till vård- och omsorgspersonal och handlar bland annat om basala hygienrutiner och skyddsutrustning. Kurserna är inte framtagna för personal på HVB men visar vad man bör tänka på för att minska smittspridning, och skulle kunna vara ett komplement till de rutiner rörande risker som kan finnas på ett HVB.

Här hittar du de webbaserade kurserna för personal som arbetar med riskgrupper: <https://www.socialstyrelsen.se/coronavirus-covid-19/utbildning-och-material-covid-19/>

Var uppmärksam på symtom på covid-19

De symtom som rapporterats är framförallt feber och hosta. Även andningspåverkan, snuva, halsont, huvudvärk, illamående, muskel- och ledvärk är vanliga symtom.

De flesta får lindriga besvär som går över av sig själv med egenvård i hemmet. En del blir allvarligt sjuka med exempelvis andningssvårigheter och lunginflammation.

Personal som är sjuka ska inte arbeta

Det är allas ansvar att hindra spridningen av covid-19. Den som är smittad eller misstänker att han eller hon är smittad är enligt smittskyddslagen skyldig att vidta de åtgärder som krävs för att skydda andra mot smittrisk. Folkhälsomyndigheten rekommenderar då att man stannar hemma och undviker sociala kontakter. Den som har mer uttalade besvär kan behöva kontakta sjukvården, i första hand 1177 Vårdguiden, eller i svåra fall 112.

Den som är sjuk eller har symtom på covid-19 ska inte arbeta. Man ska stanna hemma så länge man känner sig sjuk. Det gäller även om man bara känner dig

lite sjuk. Man kan återgå till jobbet om man har kvarvarande torrhosta, om det gått minst 7 dagar sedan man blev sjuk och varit symtomfri i övrigt i minst två dygn.

Även de som vårdas på hemmet behöver tänka på smittrisker

De som vårdas på hemmet har också ett ansvar utifrån smittskyddslagen att vidta åtgärder för att förhindra smittspridning, såsom att hålla avstånd, tvätta händerna ofta, hosta och nysa i armvecket samt att undvika att röra ögon, näsa och mun.

Den som bedriver verksamheten ansvarar för att ta fram de rutiner som behövs för att säkra verksamhetens kvalitet.

Riskgrupper

Målgruppen för LARO, personer med opioidberoende, riskerar särskilt att drabbas av covid-19 eftersom många har nedsatt immunsystem. De har ofta även andra kroniska sjukdomar, såsom luftvägs-, lever-, njur- eller hjärt-kärlsjukdomar som utgör en risk för att sjukdomen covid-19 får ett allvarligare förlopp.

Socialstyrelsen har tagit fram information till mottagningar som bedriver läke-medelsassisterad behandling vid opioidberoende (LARO) och hur vården kan anpassas för att minska risken för smittspridning på grund av covid-19, som kanske även kan vara av intresse för HVB kring hur man kan tänka för att minska smittspridning om hemmet tar emot personer med opioidberoende. Se <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/dokument-webb/ovrigt/information-covid-19-laro-mottagningar.pdf>

Risken för allvarlig sjukdomsutveckling vid covid-19 ökar från medelåldern och uppåt och speciellt för den som är 70 år och däröver. Socialstyrelsen har tagit fram en rapport om vilka grupper av personer 18-67 år som löper störst risk att drabbas av särskilt allvarligt sjukdomsförlopp när de blir sjuka i covid-19. Riskgrupperna kan ha ett särskilt behov att skyddas mot smitta av nya coronaviruset. Underlaget bygger på nuvarande kunskapsläge och därmed kan bedömningen komma att behöva omprövas och utvecklas. Läs hela rapporten om Identifiering av riskgrupper, som löper störst risk att drabbas av ett särskilt allvarligt sjukdomsförlopp vid insjuknande i covid-19 här:

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/dokument-webb/ovrigt/identifiering-av-riskgrupper-covid19.pdf> och förtydligande här <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/dokument-webb/ovrigt/fortydligande-regeringsuppdrag-2020-03163-covid19.pdf>

Folkhälsomyndigheten uppdaterar sin information om riskgrupper löpande: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/smittskydd-beredskap/utbrott/aktuella-utbrott/covid-19/rad-och-information-till-riskgrupper/>

Hur man kan tänka kring besök till de som vårdas för att undvika smittspridning

Vård enligt socialtjänstlagen (2001:453) är frivillig och ska bygga på respekt för den enskildes självbestämmande och integritet. Vård på HVB ska vidare utformas så att den främjar den enskildes samhörighet med anhöriga och andra närstående samt kontakt med hemmiljön. Utgångspunkten är således att de som vårdas på hemmet har rätt att ta emot besök.

Om det utifrån smittorisk är olämpligt med besök kan ett alternativ vara att komma överens om, uppmuntra och tillgodose kontakt med anhöriga och andra viktiga personer som står de som vårdas på hemmet nära, på annat sätt än genom fysiska besök, t.ex. via telefon, internet eller videosamtal.

Särskilda regler på LVM-hem

Den som vårdas i ett LVM-hem har rätt att ta emot besök i den utsträckning det är lämpligt. Rätten att ta emot besök får vägras eller begränsas, om det kan äventyra vården eller ordningen vid LVM-hemmet.

På ett LVM-hem kan besök även begränsas enligt lagen (1996:981) om besöksinskränkningar vid viss tvångsvård om det är nödvändigt utifrån risken för överförande av smitta. Med smitta menas smitta såväl från vårdtagaren som till vårdtagaren. Begränsningarna kan gälla alla besök eller bara en viss eller flera personer. En sådan besöksinskränkning påverkar dock inte umgänget med vårdnadshavare och föräldrar med umgängesrätt. Ett LVM-hem kan även ha särskilda besökstider.

Sedan den 24 mars 2020 gäller generella besöksrestriktioner inom SiS, vilket innebär att planerade besök i första hand genomförs via t.ex. videosamtal eller bokas om till ett senare tillfälle.

Här finner du information om SiS generella besöksförbud

<https://www.stat-inst.se/press/pressmeddelanden-nyheter/2020/sis-infor-generella-besoksrestriktioner/>

Innebörden av att covid-19 är klassad som en allmänfarlig och samhällsfarlig sjukdom

Covid-19 är klassad som en allmänfarlig och samhällsfarlig sjukdom enligt smittskyddslagen. Det innebär bl.a. att en smittskyddsläkare har möjlighet att besluta om karantän och isolering för att förhindra smittspridning. Här klargörs vad som menas med att en sjukdom är allmänfarlig respektive samhällsfarlig samt innebörden av karantän och isolering.

Med *allmänfarliga sjukdomar* avses smittsamma sjukdomar som kan vara livshotande, innebära långvarig sjukdom eller svårt lidande eller medföra andra allvarliga konsekvenser och där det finns möjlighet att förebygga smittspridning genom åtgärder som riktas till den smittade. (1 kap. 3 § andra stycket SmL)

Med *samhällsfarliga sjukdomar* avses allmänfarliga sjukdomar som kan få en spridning i samhället som innebär en allvarlig störning eller överhängande risk för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner och som kräver extraordinära smittskyddsåtgärder. (1 kap. 3 § tredje stycket SmL)

Karantän är en åtgärd för att förebygga eller begränsa sjukdomar med mycket stor spridningsrisk. Karantän innebär att smittskyddsläkaren kan besluta att den som har eller kan antas ha varit utsatt för en samhällsfarlig sjukdom ska hållas i karantän i en viss byggnad, i en begränsad del av en byggnad (exempelvis ett rum) eller inom ett visst område. Ett sådant beslut innebär förbud att lämna byggnaden, del av byggnaden eller området samt förbud att ta emot besök. Om det kan ske utan risk för smittspridning får smittskyddsläkaren i det enskilda fallet medge undantag från förbudet att ta emot besök. (3 kap. 9 § SmL)

Isolering innebär enkelt uttryckt att den som har en allmänfarlig sjukdom och som inte frivilligt följer de åtgärder som krävs för att minska risken för smittspridning, kan isoleras på en vårdinrättning som drivs av en region om det finns en påtaglig risk för att andra ska smittas. (Se 5 kap. SmL)

Om någon på hemmet har symtom på covid-19

Rådgivning kring om en person behöver läkarvård

För att få råd om den som har symtom på covid-19 behöver sjukvård kan man exempelvis kontakta 1177 Vårdguiden. I en akut situation ska man alltid ringa 112. Om det finns personer på boendet som tillhör riskgrupper för att bli svårt sjuka i covid-19 kan det även finnas behov av råd från sjukvården hur hemmet kan agera för att minska risken för smittspridning i den aktuella situationen. Se nedan vad som gäller i sekretesshänseende.

Karantän kan beslutas av smittskyddsläkaren

Om det finns risk för spridning av en samhällsfarlig sjukdom som covid-19 kan smittskyddsläkaren besluta, att den som kan antas ha varit utsatt för smitta men inte är sjuk, ska hållas i karantän i en viss byggnad eller en avgränsad del av en byggnad såsom ett rum eller en annan avgränsad del av en byggnad, eller inom ett visst område. Karantän innebär att man inte får lämna bostaden eller rummet, eller ta emot besök av privat karaktär. Besök av till exempel vårdpersonal och socialtjänst är dock tillåtet.

Om någon har testats och är positiv för covid-19

Den som är smittad är skyldig att informera om smittan

Var och en är skyldig att förebygga smittspridning. Den som vet att han eller hon bär på en allmänfarlig sjukdom är skyldig att informera människor som hen kommer i sådan kontakt med att det finns en beaktansvärd risk för smittoöverföring. Det betyder inte att man är skyldig att informera alla eller i alla sammanhang. Vad som är en beaktansvärd risk beror på sjukdomens smittvägar och hur situationen runt den enskilde ser ut. Den smittade kan få råd och förhållningsregler kring detta av sin behandlande läkare. (2 kap. 1 och 2 §§ SmL)

Förhållningsregler av behandlande läkare

Den som testats och är positiv för covid-19 får information och förhållningsregler av sin behandlande läkare för att inte sprida smittan vidare (Se 4 kap. 2 § SmL).

Smittskyddsläkare eller domstol kan besluta om isolering

För personer som är sjuka kan, istället för karantän, isolering bli aktuellt. Den som har en allmänfarlig sjukdom, som covid-19, och som inte frivilligt följer de åtgärder som krävs för att minska risken för smittspridning, kan isoleras på en vårdinrättning som drivs av en region om det finns en påtaglig risk för att andra ska smittas. Smittskyddsläkaren ansöker om isolering vid förvaltningsrätten som beslutar i frågan. (Se 5 kap. 1-3 §§ SmL)

Om någon som bär på eller misstänks bära på en allmänfarlig sjukdom och genom sitt beteende utsätter någon annan för omedelbar risk att smittas får smittskyddsläkaren besluta om tillfällig isolering. Ett sådant beslut förfaller om det inte senast inom fyra dagar underställs förvaltningsrätten. Tillfällig isolering som fastställts av förvaltningsrätten får bestå i högst två veckor, räknat från den dag beslutet verkställdes. (5 kap. 3 § SmL)

Sekretess inom socialtjänsten

Utgångspunkten inom socialtjänsten är att sekretess gäller för uppgifter om enskildas personliga förhållanden. Ett HVB behöver i varje enskilt fall göra en sekretessbedömning och ta ställning till om, och i sådana fall vilka uppgifter som kan lämnas ut. Den rådande situationen med covid-19 kan medföra att de som vårdas på hemmet och deras anhöriga känner oro. Ett sätt att hjälpa till att stilla oro kan vara att informera om vad verksamheten gör för att förebygga och förhindra smittspridning.

Samtycke krävs om andra ska informeras om att en viss person är smittad

Information om att en viss person är smittad får inte lämnas ut om personen i fråga inte lämnat samtycke till det.

Det finns inget som hindrar att hemmet i förväg kommer överens om hur uppgifter som omfattas av sekretess ska hanteras för dem som vistas där. Det kan till exempel handla om att den enskilde samtycker till att hemmet får lämna ut information till en viss person, till anhöriga eller till andra som vårdas på hemmet. Frågan om att lämna ut uppgifter som omfattas av sekretess kan behöva ställas flera gånger för att försäkra sig om att den enskilde förstått vad han eller hon samtyckt till och att ställningstagande fortfarande är aktuellt.

Sekretess kan utgöra hinder för att informera om att "någon" på hemmet är smittad utan att röja vem

Det går inte att ge ett generellt svar på frågan om man får lämna ut uppgifter som annars omfattas av sekretess utan att röja vem eller vilka det handlar om. Det är något som verksamheten måste ta ställning till i det enskilda fallet. Det kan vara möjligt att göra det om uppgifterna inte kan härledas till en person. Det skulle möjligen kunna vara fallet vid ett större HVB men inte vid ett mindre verksamhet om man kan förstå vem det är.

Anpassad information om covid-19

Här finns några länkar med anpassad information om covid-19 som riktar sig till personer med syn-, hörsel- eller kognitiva svårigheter eller de som inte har svenska som förstaspråk.

- Information på andra språk än svenska
<https://www.folkhalsomyndigheten.se/smittskydd-beredskap/utbrott/aktuella-utbrott/covid-19/skydda-dig-och-andra/information-pa-olika-sprak/>
- Sveriges radios upplästa nyheter på olika språk
<https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=7428495>

- Om anpassade sätt och stöd att kommunicera om covid-19
<https://www.mfd.se/vart-uppdrag/tillganglig-information-om-pagaende-smittspridning/anpassade-satt-och-stod-att-kommunicera-om-corona/>
- Bildstöd hos Västra Götalandsregionen
<https://www.vgregion.se/ov/dart/fardigt-material/covid-19-viruset/>

Arbetsmiljö

Arbetsgivaren ska regelbundet undersöka förhållandena i verksamheten och bedöma vilka risker som kan förekomma. Arbetsgivaren ska också ta till olika åtgärder för att förebygga ohälsa. Denna information finns i Arbetsmiljöverkets föreskrifter om systematiskt arbetsmiljöarbete.

Läs mer hos Arbetsmiljöverket om vad som gäller:

<https://www.av.se/halsa-och-sakerhet/sjukdomar-smitta-och-mikrobiologiska-risker/smittrisker-i-arbetsmiljon/coronaviruset/>

Versionshistorik

Version	Ändring avser	Datum
1.0	Nytt dokument	2020-06-02